

SZÉKESFEHÉRVÁR, NEMZETI EMLÉKHELY FEJLESZTÉSE

Építészeti ötletpályázat 2009. október

Székesfehérvár, Nemzeti Emlékhely fejlesztése

Építészeti ötletpályázat

TARTALOMJEGYZÉK

1. Címlap
2. Tartalomjegyzék
3. Műszaki leírás
4. Tervlapok
 1. Helyszínrajz m=1:250
 2. Romterület alaprajza és metszet m=1:200
 3. Tetőkert alaprajza és Koronázó téri homlokzat m=1:200
 4. Homlokzatok és magyarázó ábrák m=1:200
 5. Beillesztett látványképek 1.
 6. Beillesztett látványképek 2.
5. Tervlapok A/3-as méretarányú füzet
6. Tervpályázat anyaga pdf. formátumban CD -n

2009.október

Székesfehérvár, Nemzeti Emlékhely fejlesztése

Építészeti ötletpályázat

Motto:

... Tartozunk királyilag gondoskodni azon templomról, amelyben a királyi trónt és a koronát őrzik, ahol Magyarország királyait felkenik, és ahol királyi elődeink szent tetemei nyugosznak...

(IV. Béla oklevele 1251.)

Romok.

Nem tudjuk, milyen volt az eredeti templom. Közvetítők elbeszélései alapján készült néhány kép maradt ránk, abból is az egyik a székesegyház pusztulását örökíti meg. Ez a kép, azt meséli el, ami oly jellemző volt hazánkra. Háborúk, pusztulás.

Építészeti szempontból a templomot lehetetlen lenne rekonstruálni, de a megmaradt töredékek sok-sok régészeti kutatómunka után, többé-kevésbé feltárták a szakemberek számára a múltat.

Mi az, ami biztosíthatja a folyamatosságot az elpusztult bazilika, királyaink koronázási és temetkezési helyének romjain? Mi az, ami megfoghatja a látogatót a romok megőrzésén túl, mint egy a hely eszmeiségét megragadni kívánó jel, és mi az, ami egyúttal igazán élővé is teheti ezt a helyet?

”Árasszon szakralitást, ne élettelen építmény legyen, környezetével együtt az életformák gazdagságát mutassa, vagy sugározza. Ne csak valami régmúlt darabja legyen, a jelen és a jövő számára is keltsen érzéseket, gondolatokat....”
(olvasói levél, www.mult-kor.hu)

”mi lenne, ha egyszerűen teleültetnénk virággal? Elvégre ez egy szent temető...”
(olvasói vélemény www.fehervarihirek.hu)

Mi az ami univerzálisabb, állandóbb és ezzel együtt folyton változó? Mindig megújulva ugyanazzal a frissességgel vesz körül, inspirál, élővé teszi az emlékezés helyét? Építészeti elemet kerestünk, amely a felvetett műszaki kérdések megoldása mellett, erre megfelel, ezekre a kérdésekre reflektál.

A kert.

Növényei nőnek, az évszakok változásait - a születéstől az elmúlásig - híven tükrözik. A kert folyamatos gondozást igényel – jelzi, ha 'elfeledkeznek' róla.

Alul a romok, felül a kert.

Mi az ami összekötheti a romokat és a kertet és az őt körülvevő várost, levegőt?

A fény.

Nappal természetes - éjjel mesterséges fény.

„Királyok kertje”

Koncepció

A kert.

A középkor végéig 15 királyt temettek el itt. Ma osszárumban vannak a csontjaik, az 'idő' összekeverte őket a többi itt eltemetett királyi személy, családtag és más főúr csontjaival.

A romokat 'le kell fedni' állagmegóvás érdekében is, és méltó helyet adni a térnek. Zöldtetős lefedést terveztünk, melynek a „Királyok kertje” elnevezést adtuk.

15 király - 15 kert.

A régi korokban a nemzet egységét a király jelenítette meg. Egy-egy történelmi korszakra is emlékeztetnek. Mint a régi idők kegyeleti helyét ezért nekik címeztük és a tetőkert szintjén ezért az emlékhelyet a királyok kertjeként fogalmazzuk meg. Az itt eltemetett 15 király után legyen itt 15 önálló kert a következőként:

I. (Szent) István kertje...	1038.	I. Károly (Károly Róbert) kertje...	1342.
I. (Könyves) Kálmán kertje...	1116.	I. (Nagy) Lajos kertje...	1382.
II. (Vak) Béla kertje...	1141.	V. (Habsburg) Albert kertje...	1439.
II. Géza kertje...	1162.	I. (Hunyadi) Mátyás kertje...	1490.
II. László (ellenkirály) kertje...	1163.	II. (Jagello) Ulászló kertje...	1516.
IV. István (ellenkirály) kertje...	1165.	II. Lajos kertje...	1526.
III. Béla kertje...	1196.	I. (Szapolyai) János kertje...	1540.
III. László kertje...	1205.		

Minden kertet részben nyírt lugasszerű élő-sövény határol., a közöttük vezető sétaút mellett intim tereket lekerítve. Bennük egy-egy formára nyírt fa lenne ültetve (a királyok fá), ezzel kiemelve a kertet.

Minden kertben egy ferdén döntött lapos kötömb süppedne a gyepebe - mint egy síremlék -rajta kőbevéssett kép: az adott kert a királyának emléktáblája, melyeket képzőművészek fogalmazhatnának meg.

A királyi kerteket kisebb-nagyobb nyílások tagolják. Ezek ferde üvegfalal csatlakoznak az alsószinthez, így különböző méretű átriumokat hozva létre a romok között, levezetve a fényt, ezzel megvilágítva a itt kialakított kis 'átrium-kerteket.'

Minden kert alatt, az alsó szint mennyezetébe a felette lévő kert gazdájának (királyának) a felelhető történelmi portré reprodukciója jelenne meg, mint egy 'inverziója' a felett lévő kertnek, ezzel kötést teremtve a felső szint felé.

A kerteket az épület hossz tengelye mentén hármassal tagozással, le-föl-le hullámozva, a sétautakon enyhe rámpával tervezzük, ezzel is növelve a 'királyi séta' látványképét.

A tetőkert alatti, és az Ozorai Pipo torony előtti átrium kerteket a nevesebb királyi családtagok és más méltóságok után kapnának elnevezést, akiknek ismereteink szerint szintén kapcsolódnak romkerthez.

Szent Imre herceg kertje
Vazul kertje
Álmos kertje (II. Béla atyja)
Károly herceg kertje (Róbert Károly fia)
Chatillon Anna (III. Béla első felesége)
Mária királyné (Róbert Károly első felesége)
Katalin hercegnő kertje (Nagy Lajos lánya)
Scolari Filippo (Ozorai Pipo) kertje (temesi ispán)

A romszinten, a Mátyás korából származó bővítmény öblébe egy nagyobb közös emlékkertet terveztünk, az itt eltemetett körülbelül 400 ember emlékére. Ezt közös kegyeleti gyertyagyújtó helynek gondoltuk el.

A fény.

A nap járásával állandóan változó fényviszonyok hatása fontos elem a fedett térben. Ezért három bevilágítási effektus együttes használatát alkalmazzuk:

- nagyobb fényfoltok
- kisebb fényvel való kiemelések
- szűrt fény
- átriumok
- pont szerű felülvilágítók
- perforáció a homlokzatokon

A tetőkerteket szerkezeti födémét - az utca felé - a homlokzati síktól való eltartásával kialakítható lyuggatott kötényfallal oldottuk meg. A falat nem vittük le a terepszintig, egyrészt az utcai sétálóknak betekintést adva a romokra, másrészt a romkert és a meglévő kapuépület közötti tér vizuális kapcsolatát is megtartottuk.

A perforációkon keresztül ható fény hatásalkalmazásával, a néhai bazilika terének megvilágítási erősségét adhatjuk vissza. Ezt a sétaúton megjelenő néhány kisebb, a padlósíkban kialakított mattüvegezett felülvilágítóval. Az egész romkertet körülölelő tér ezeken a perforációkon keresztül kaphat egy sejtelmes éjszakai díszvilágítást. (fénylyukak)

Beépítés

A romterület beépítésénél általunk fontosnak tartott kulcstényezők:

- az épület szüntesse meg a foghíjhatást, a rendezetlenség, a befejezetlenség érzését
- a meglévő fogadó épület és az új épület rész között kialakuló udvar arányai legyenek jók, és a beépítés reflektáljon a fogadó épületre
- a sétáló utca felé térfal képzés, amelyik a szemben lévő épületsor felé jó arányú kellemes utcát alkot, benne alul betekintő sávval a romokra
- a Püspöki palota felé térfal képzése, ami válassza el a Koronázó teret a Városház tértől, de legyen áttört némi átlátást megengedve
- a térfal által lehetővé váló magaslati pont a terület átlátására
- az új épület engedje érvényesülni a püspöki palota ősfáinak impozáns zöldfelületét

Funkcionális kialakítás

A látogatók továbbra is a meglévő fogadó épület felől a jelenlegi bejárat zónából közelíthetnék meg az emlékhelyet. Lépcsőzet helyett akadálymentes rámpát alkalmaznánk füves rézsúvel kiegészítve.

A közös-sírhelyet övező udvar hátsó térfalát a kapuépület beépítési vonalának a síremlékre való megtükrözésével jelöltük ki, frontját a díszkapu előtti torony síkjáig húztuk meg. Ettől a síktól bal felé a teret trapézosan szűkítve hátra bővítettük a főtemplomhoz csatlakozó főúri sírkápolnák vonaláig, ahol a falat balra fordítva lezártuk a teret. Innen hátrafelé már csak a sétáló utca folytatódna a beépítés mellett.

A trapéz alaprajzú hátranyúló térrészre esik a Mátyás kori templombővítmény egyik fele. Ez a legnagyobb egybefüggő terület és szomszédos a bevezető udvarral. Ezért ide terveztük a legnagyobb kertet, melyet a közös sírban eltemetett ismeretlen emberek emlékének szántunk. Közös kegyeleti helyként neveznénk meg, és a területét „U” alakban keretező sétaút kegyeleti gyertyagyújtó helynek gondoltuk el.

A bevezető udvar az alkalmankénti egyházi szertartások és protokolláris rendezvények színhelye lehet. Ebben az esetben a felső tetőkert széle, az előbbi közös kert és a fedett romkert szomszédos sávjai, mint galéria bővítik az ünnepi területet.

A téren átsétálva a közös emlékkert mellett lépcsőn, míg a püspöki kert felőli oldalon rámpán juthatunk be a fedett romkert kissé magasabb szinten lévő területére. A romok között sétálóknak szigetként elhelyezett lapos installációs oszlopokat helyeztünk el, történelmi információkkal. Az oszlopok multimédiás működési elvűek lehetnek.

A bevilágító átriumok közül egy-egy a néhai keleti torony pár helyét, egy harmadik a templom apszisát jelöli ki. A átriumok négyzetei, a romterület 'négyzeteire' - Ozorai Pipo tornya, osszárium négyzete, sírkertek négyzeteire reflektálnak. A toronyból letekintve jól érzékelhető ezek vertikális térjátéka .

Az alsó teret bejárva, a terület végén balra fordulva betérhetünk a meglévő múzeumba. Az itt található hátsó teleknyúlvány fölé nem vittük be a tetőkerteket, a területén található romot üvegtetővel védennék meg, körülötte kerttel.

Itt a romkert végén, az épület középtengelyében, arra merőlegesen helyeztük el a királyi kertekhez felvezető lépcsőt.

A lépcsőn feljutva a tetőkertek bevezető oszlopcsarnokába kerülünk. A tetőkertek fölé magasodó csarnok egyúttal a Városház teret is záró térfal. Mennyezetéről az oszlopok ritmusához igazítva történelmi zászlókat lógnánk be a régen itt őrzött győzelmi lobogók emlékére. A terület alkalmas megemlékezések megtartására is.

Alkalmazott anyagok, szerkezetek

Felületképzések:

Alsó-felső vízszintes szegélyburkolatok és függőleges burkolatosztások vasbeton szerkezetre szerelt kivitelű matt fehér kőlapból, vasbeton keretekben falazott szürke érdesített felületű tömbkő betétekkel. A perforáció a tömbkövek falazásával kialakított.

A tetőterasz járófelületei a homlokzati betétkövekkel azonos anyagú csúszásmentes kőlap burkolattal. A földémszéleknél befogott edzett-üveg korlátok. Az átriumok borda nélküli edzett-üveg falakkal kerítettek.

Az alsó fedett térben keményfa járófelületek, fehér kavics-szegélyezéssel a romok körül. Az udvar matt kőlap burkolatos.

Kert:

Minden itt eltemetett királynak egy-egy saját kertje van. A kerteket korszerű felfogású, mégis barokkos kertek látványára emléketetően képzeltük kialakítani.

Minden kertben egy - egy fa: ez a 'Király fája'. Ezek formára nyírtak /vagy formára növesztettek) Magukat a nagyságát kőburkolatú utak, labirintus hatást keltve ültetett sövények tagolják a fel-le hullámzó tereket.(nem zárt rendszerben) Talajtakaró növényként nyírt fűvet képzeltünk, ezekbe süpped bele a z adott kert királyának portréjával vésett ferde kődarab. (mint a régi temetőekben a síremlékek).

A bokrok és a fák lehetnek örökzöldek, vagy másik alternatívaként lombhullatók. Az örökzöldek az idő stábiltségát az, emlékezet folytonosságát személyesítik meg. A lombhullatók hangsúlyozzák az évszakok változatosságát, az elmúlás és újjászületés örök körforgását. Mindkettő típusú kert filozófiája ábrázolhatja a romterület múltját, jelenét és jövőét.

